

คำวินิจฉัย (พิตวา) จุฬาราชมนตรี ที่ 14/2556

เรื่อง น้ำสัสมายชุกถัน

คำถาม : วัตถุประสงค์และขั้นตอนการกลั่นน้ำสัสมายชุกถันผิดขั้นตอนตามหลักศาสนาหรือไม่ ?

คำวินิจฉัย

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وعلى آله وصحابه أجمعين ... وبعد

นักนิติศาสตร์อิสลามมีมติเห็นพ้องกันว่า สุรา (อัล-ค็อมรุ) นั้น เมื่อกลายสภาพเป็นน้ำสัสมายชุกด้วยตัวของมันเอง ย่อมเป็นที่อนุมัติให้บริโภคน้ำสัสมายชุกนั้นได้ เนื่องจากมีหะดีษ ระบุว่า

“ نَعْمَ الْأُدْمُ الْخَلُّ ”

“บรรดาเครื่องดื่ม (กับขนมปัง) ที่ดีที่สุด คือ น้ำสัสมายชุก” (มุสลิม : 2051, อัต-ติรมิซีย์ : 1840)

และเมื่อสุรานั้นถูกเคลื่อนย้ายออกจากที่รุ่มไปยังสถานที่ที่มีแสงแดดหรือถูกเคลื่อนย้ายจากสถานที่ที่มีแสงแดดไปยังที่รุ่ม ถึงแม้ว่าจะด้วยเจตนาทำน้ำสัสมายชุกโดยอาศัยวิธีการดังกล่าว น้ำสัสมายชุกนั้นก็ถือเป็นที่ยอมรับในการบริโภคตามทัศนะของนักนิติศาสตร์อิสลามสังกัดมัซฮับอัล-ฮานาฟีย์ อัช-ชาฟีอีย์และอัช-ซอฮิรีย์ ตลอดจนจนเป็นการคาดคะเนได้ว่าเป็นที่ยอมรับตามทัศนะของนักนิติศาสตร์อิสลามสังกัดมัซฮับอัล-ฮัมบะลีฮ์ ทั้งนี้ เนื่องจากการออกฤทธิ์ที่ก่อให้เกิดอาการมีนเมาซึ่งเป็นเหตุให้สุราเป็นนะฎิส และเป็นที่ยอมรับได้เสื่อมสภาพไปโดยไม่มีนะฎิสตกค้างอยู่ในบรรพบุรุษที่ภายหลังการแปรสภาพของสุราเป็นน้ำสัสมายชุกแล้ว ดังนั้น สุราที่แปรสภาพเป็นน้ำสัสมายชุกแล้วจึงเป็นสิ่งที่สะอาด แต่ในประเด็นหนึ่งของนักนิติศาสตร์สังกัดมัซฮับอัล-ฮัมบะลีฮ์ มีการคาดคะเน (อัล-อิห์ติมาล) ว่า สุราที่กลายเป็นน้ำสัสมายชุกโดยอาศัยวิธีการข้างต้นไม่เป็นที่สะอาด เนื่องจากสุราแปรสภาพเป็นน้ำสัสมายชุกด้วยการกระทำ เหมือนกับกรณีที่มีการใส่สิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไปในสุรานั้น⁽¹⁾

(1) อัล-มัฆนูน : 24/7, อัล-บะดาอีย : 5/113, ตักมิละฮ์อัล-ฟัตห์ : 8/166, ตับยีน อัล-ชะกออิก : 6/48, อัต-ตุรอุล-มุคตาร : 5/320, มุฆนีย์อัล-มุห์ตาญญ์ : 1/81, ชัรฮุลมะฮ์ลีย์ อะลัดดีนฮาญญ์ : 1/72, บิดายะตุลมุญญ์ตะฮิด : 1/461, มุนตะกอ อัล-มุวัฏฏะอ์ : 3/153, อัล-มุฆนีย์ : 8/319 และอัล-มุฮัลลา : 1/117

การแปรสภาพของสุร่าเป็นน้ำส้มสายชูด้วยตัวของมันเอง (อัต-ตะค็อลลุ) ในคำจำกัดความของอิมามอบูฮานีฟะฮ์หมายถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพของสุร่าจากรสขมไปเป็นรสเปรี้ยว โดยไม่มีความขมหลงเหลืออยู่อีกเลย

ดังนั้น หากยังมีความขมหลงเหลืออยู่ในน้ำส้มสายชู ก็ไม่อนุญาตให้บริโภคน้ำส้มสายชูนั้น ทั้งนี้ ตามทัศนะของอิมามอบูฮานีฟะฮ์นั้น จะยังไม่ถือว่าสุร่าได้แปรสภาพเป็นน้ำส้มสายชูจนกว่าสุร่านั้นจะมีความหมายของน้ำส้มสายชูเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์แล้วเท่านั้น เช่นเดียวกับน้ำผลไม้คั้นจะไม่แปรสภาพเป็นสุร่า จนกว่าจะมีความหมายของสุร่าเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์แล้วเท่านั้น⁽¹⁾ ส่วนอิมามมุฮัมมัด อิบน์ อัล-หะซันและอัล-กอฎีเยอ์อูยูซุฟ ทั้งสองกล่าวว่า : สุร่าจะกลายเป็นน้ำส้มสายชูได้ด้วยการมีรสเปรี้ยวเกิดขึ้นในสุร่านั้นเพียงเล็กน้อย ซึ่งถือว่าเพียงพอแล้วสำหรับการแปรสภาพเป็นน้ำส้มสายชูในสุร่า เช่นเดียวกับน้ำผลไม้คั้นจะแปรสภาพเป็นสุร่าเมื่อมีสิ่งซึ่งว่าได้กลายเป็นสุร่าแล้ว⁽²⁾

ส่วนการทำให้สุร่าเป็นน้ำส้มสายชูโดยผ่านกระบวนการด้วยการนำสารหรือใส่วัตถุแปลกปลอมลงไปในสุร่า เช่น เกลือ น้ำส้มสายชู ปลา ขนบั้งร้อน หัวหอม เป็นต้น หรือการจุดไฟใกล้กับบรรจุภัณฑ์ที่ใส่สุร่าเพื่อให้ความร้อนทำปฏิกิริยาจนสุร่ามีรสเปรี้ยว กระบวนการและกลไกในการผลิตน้ำส้มสายชูดังกล่าว ถือเป็นที่ยอมรับและอนุญาตให้บริโภคน้ำส้มสายชูที่ถูกผลิตตามกระบวนการดังกล่าวนี้ได้ ตามทัศนะของนักนิติศาสตร์สังกัดมัซฮับอัล-หะนะฟี โดยมิเหตุผลว่า กระบวนการดังกล่าวเป็นการปรับสภาพให้ดีขึ้น และการปรับสภาพให้ดีขึ้นนั้นถือเป็นสิ่งที่ยอมรับ โดยเทียบกับการฟอกหนังสัตว์ ทั้งนี้เพราะการฟอกทำให้หนังสัตว์นั้นเป็นสิ่งที่สะอาด ดังปรากฏหลักฐานในหะดีษที่ว่า “หนังสัตว์ดิบใดก็ตามที่ถูกฟอกแล้ว แน่แท้หนังสัตว์นั้นย่อมเป็นสิ่งสะอาด”⁽³⁾ และอัล-ดาเราะกูณียะบันทีกไว้ด้วยสายรายงานที่หะซันจากอิบน์ อุมัร رضي الله عنه และหะดีษที่ระบุเกี่ยวกับแพะหรือแกะที่ตายเองว่า “แท้จริงการฟอกหนังของมัน จะทำให้หนังของมันเป็นที่อนุมัติ เช่นเดียวกับน้ำส้มสายชูที่แปรสภาพจากสุร่าก็เป็นที่ยอมรับ”⁽⁴⁾ ทั้งนี้ นัยของตัวบทหะดีษที่กล่าวถึงน้ำส้มสายชูมิได้แยกแยะระหว่างการแปรสภาพเป็นน้ำส้มสายชูด้วยตัวของมันเอง และการใช้กระบวนการให้แปรสภาพเป็นน้ำส้มสายชู ตัวบทจึงมีนัยที่ปลอดจากเงื่อนไข และการใช้กระบวนการให้แปรสภาพเป็นน้ำส้มสายชูนั้นจะทำให้คุณสมบัติที่เสียหายเสื่อมไป และทำให้เกิดลักษณะของสิ่งที่ดีเกิดขึ้นในสุร่า และการปรับสภาพให้ดีขึ้นเป็นสิ่งที่อนุมัติให้กระทำดังที่กล่าวมาแล้ว⁽⁵⁾

(1) อัล-ฟิกฮุลอิสลามียะ ว่า อะดิลละตุฮู: ดร.วะฮ์บะฮ์ อัช-ชูฮัยลียะ : 3/541

(2) อ้างแล้ว : 3/542

(3) นะซาอียะ : 4241, อิบน์มาญะฮ์ : 3609

(4) บันทีกโดย อัล-ดาเราะกูณียะ จากอุมมุสะละมะฮ์ رضي الله عنها ซึ่งสายรายงานของหะดีษนี้อ่อน; นักบูรรอยะฮ์ : 1/119, 4/311

(5) อ้างแล้ว : 3/542

สำหรับนักนิติศาสตร์อิสลามสังกัดมัชฮับอัล-มาลิกีย์นั้น ในกรณีการใช้กระบวนการหรือกลไกในการผลิตน้ำส้มสายชูมี 3 คำกล่าวด้วยกัน คือ

1. เป็นที่ต้องห้าม เพราะท่านนบี ﷺ ได้ใช้ให้เทลงในสุราซึ่งมีบุคคลได้มอบถุงหนังแก่ท่าน ⁽¹⁾ ทั้งนี้ หากว่าการใช้กระบวนการในการทำให้เกิดน้ำส้มสายชูเป็นที่อนุมัติแล้ว ท่านนบี ﷺ ก็ย่อมไม่อนุญาตให้เทสุราจากถุงหนังนั้นทิ้งไป และท่านจะต้องแนะนำให้ใช้กระบวนการในการทำให้สุราในถุงหนังนั้นเป็นน้ำส้มสายชู

2. อนุญาตพร้อมกับเป็นสิ่งที่ไม่บังควรกระทำ เพราะเหตุผลที่ทำให้สุราเป็นที่ต้องห้ามนั้น คือการออกฤทธิ์ทำให้มีเมามา ฉะนั้นเมื่อสภาพการออกฤทธิ์ทำให้มีเมานั้นเสื่อมสลายไป การเป็นที่ต้องห้ามก็ย่อมหมดไปเหมือนอย่างกรณีสุราแปรสภาพเป็นน้ำส้มสายชูด้วยตัวของมันเอง

3. มีการแยกแยะรายละเอียด กล่าวคือ อนุญาตกรณีของผู้มีสุราอยู่แล้ว และต้องการแปรสภาพสุรานั้นให้เป็นน้ำส้มสายชู แต่ไม่อนุญาตให้จัดหาสุรามาเพื่อแปรสภาพเป็นน้ำส้มสายชู ⁽²⁾

นักนิติศาสตร์อิสลามสังกัดมัชฮับอัช-ชาฟีอีและอัล-ฮัมบาลีย์ กล่าวว่า : ไม่อนุญาตให้ทำสุราเป็นน้ำส้มสายชูด้วยกระบวนการ หรือกลไกในการผลิต และน้ำส้มสายชูที่เกิดจากกระบวนการดังกล่าวถือเป็นสิ่งที่ไม่สะอาด เพราะสิ่งที่ถูกโยนหรือใส่ลงไปในสุราจะปนเปื้อนนะญิสด้วยการโดนน้ำสุรา และจะทำให้ น้ำสุรานั้นปนเปื้อนนะญิสภายหลังการกลายสภาพเป็นน้ำส้มสายชู และท่านนบี ﷺ ได้มีคำสั่งให้เทสุราทิ้งภายหลังการประทานอายะฮ์ในซูเราะฮ์อัล-มาอิดะฮ์ ลงมาบัญญัติห้ามการดื่มสุราโดยเด็ดขาด กอปรกับมีหลักฐานจากหะดีษที่รายงานจากอับดุลลอฮ์ ฎ็อบรี ว่าอับดุลลอฮ์ ฎ็อบรี ได้ถามท่านนบี ﷺ ถึงเด็กกำพร้าที่รับสุราเป็นมรดก ซึ่งท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “จงเทสุรานั้นทิ้งเสีย” อับดุลลอฮ์ ฎ็อบรี กล่าวว่า “ฉันจะไม่ทำให้สุรานั้นเป็นน้ำส้มสายชูกระนั้นหรือ ?” ท่านนบี ﷺ ตอบว่า “ไม่” (บันทึกโดยมุสลิมและอบูดาวูด) นัยของคำสั่งในหะดีษบทนี้ย่อมชี้ชัดว่า การทำให้สุราเป็นน้ำส้มสายชูด้วยกระบวนการนั้นเป็นสิ่งต้องห้าม และถ้าหากว่ามีแนวทางตามศาสนบัญญัติที่สามารถแปรสภาพให้สุรานั้นเป็นสิ่งที่ดีได้แล้ว ก็ย่อมไม่อนุญาตให้เทสุรานั้นทิ้ง ยิ่งไปกว่านั้นท่านนบี ﷺ ก็จะต้องชี้แนะให้กระทำตามแนวทางดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสุรานั้นเป็นทรัพย์สินของเด็กกำพร้าที่การกระทำใดๆ อันก่อให้เกิดความบกพร่องหรือเสียหายต่อทรัพย์สินของพวกเขาถือเป็นสิ่งต้องห้าม ⁽³⁾

(1) มาลิก ในอัล-มุวัฏฏะฮ์ อะหฺมัด มุสลิม และอันนะซาอีย์- อังนั นัยลุลเอาวัฏฏอ : 8/169

(2) อังนั : 3/543

(3) อัล-ฟิคุฮุลอิสลามียะฮ์ ว่า อะดิลละตุฮฺ: ดร.วะฮ์บะฮ์ อัช-ชูชัยลียะฮ์ : 3/543

พิจารณาแล้วจึงวินิจฉัยว่า กระบวนการผลิตน้ำส้มสายชูในปัจจุบันเป็นการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมที่มีปริมาณมากเพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภค และไม่มีน้ำส้มสายชูหมัก ตามกรรมวิธีทางธรรมชาติในท้องตลาด หรืออาจมีแต่ก็หายาก น้ำส้มสายชูซึ่งบริโภคกันโดยทั่วไปล้วนแต่ผ่านกรรมวิธีการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมที่มีการทำให้วัตถุดิบจากสุราหรืออื่นๆ กลายเป็นน้ำส้มสายชู ซึ่งเรียกว่า การทำให้เป็นน้ำส้มสายชู (ดักลิล อัล-คอลล) ทั้งสิ้น จึงเป็นเรื่องที่เลียงไต้ยาก (อุมม อัล-บัลวา) คำวินิจฉัยนี้จึงให้น้ำหนักตามทัศนะของนักวิชาการสังกัดมัชฮับอัล-ฮานะฟีย์ ตามรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

والله اعلم بالصواب

อาซิส พิทักษ์คุมพล

จุฬาราชมนตรี

